

„BLIŻSZE OJCZYZNY” PROMOCJA EDUKACJI REGIONALNEJ

Wiele na polskiej ziemi zmieniło się i zmienia. Mijają stulecia, a Polska rośnie wśród zmiennych kolei losów, jak ten wielki dziejowy dąb, ze swoich korzeni. To jest wielkie dziedzictwo, z którym idziemy w przyszłość. [...] Pragnę Was jeszcze zachęcić, abyście nadal strzegli swojej tożsamości, pielęgnując więzi rodzinne, pogłębiając znajomość swojego języka i starając się przekazywać swą bogatą tradycję młodemu pokoleniu.

Słowa Ojca Świętego Jana Pawła II
wypowiedziane podczas Jego pielgrzymki do Polski
5 czerwca 1999 r. w Sopocie

Dziedzictwo kulturowe i jego ochrona mają szereg uregulowań prawnych w dokumentach międzynarodowych, jak i poszczególnych państw. Również w Polsce dziedzictwo kulturowe i wynikające z niego prawa człowieka oraz wspólnoty regionalnej objęte są ochroną prawną. W preambule Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej możemy przeczytać:

My, Naród Polski – wszyscy obywatele Rzeczypospolitej [...] wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walkę o niepodległość okupioną ogromnymi ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu i ogólnoludzkich wartościach [...] zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponadtyśiącletniego dorobku [...].

W ustawie o systemie oświaty (preambuła) czytamy:

Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata.

Minister Edukacji Narodowej w rozporządzeniu z 15 lutego 1999 r.

w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego wprowadził do szkoły podstawowej i gimnazjum ścieżkę edukacyjną „Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie”. Cztery lata wcześniej w październiku 1995 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej ogłosiło dokument „Dziedzictwo kulturowe w regionie. Założenia programowe”.

Dokument ten zainspirował ówczesny Sejmik Samorządowy i Kuratorium Oświaty w Nowym Sączu do opracowania projektu promocji edukacji regionalnej „Blizsze ojczyzny”. Pierwsza edycja tego projektu odbyła się w roku szkolnym 1997/1998 na terenie dawnego województwa nowosądeckiego. W dwa lata później, tj. w roku szkolnym 1999/2000 organizatorem projektu promocji regionalnej „Blizsze ojczyzny” zostali Kuratorium Oświaty w Krakowie i Małopolskie Centrum Kultury „Sokół” w Nowym Sączu. Honorowy patronat nad tym przedsięwzięciem objął Minister Edukacji Narodowej, Wiceminister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewoda Małopolski, Marszałek Województwa Małopolskiego, Przewodniczący Sejmiku Wojewódzkiego. W celu opracowania koncepcji projektu, jego regulaminu i czuwania nad przebiegiem realizacji, powołano Radę Programową i Koordynatora. W projekcie wzięły udział przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja z terenu całego województwa małopolskiego, które przedstawiły opracowane przez siebie programy edukacji regionalnej aktualnie realizowane.

Projekt przeprowadzono w formie konkursowej na trzech poziomach: gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Na szczeblu wojewódzkim powołano trzy komisje: „krakowską”, „beskidzko-podhalańską” i „tarnowską”. W skład Krakowskiej Komisji Regionalnej weszły następujące osoby: dr Józef Winiarski (Dyrektor Wydziału Szkolnictwa Podstawowego, Gimnazjalnego i Wychowania Przedszkolnego w Kuratorium Oświaty w Krakowie), mgr Grażyna Samborek (historyk, wizytator Kuratorium Oświaty w Krakowie), mgr Wiesław Srokosz (geograf, doradca-metodyk w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Krakowie) i mgr Krystyna Zaufal (historyk, doradca-metodyk w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym). Komisja zakresem swoich zainteresowań obejmowała następujące powiaty: Kraków, krakowski, chrzanowski, miechowski, olkuski, oświęcimski, proszowicki, wadowicki i wielicki. Zainteresowanie projektem w środowisku szkolnym było bardzo duże. Nadesłane na konkurs programy obejmowały zajęcia edukacji regionalnej realizowane w nauczaniu zintegrowanym, przedmiotowym, jako ścieżka edukacyjna oraz zajęcia pozalekcyjne. Do Komisji wpłynęło, po wstępnej selekcji na etapie powiatowym, wcześniej gminnym 20 programów ze szkół podstawowych i gimnazjów. Warunkiem przyjęcia przez Komisję programu była jego re-

alizacja w szkole. Po analizie i ocenie programów Komisja odwiedziła szkoły, badając stopień wdrażania programu oraz efekty pracy szkół w zakresie problematyki przedstawionej w programie. To co można było zobaczyć na miejscu w szkole przerastało niejednokrotnie nasze oczekiwania¹.

Wśród wielu zalet i korzyści jakie niesie ze sobą realizacja projektu promocji edukacji regionalnej „Bliższe ojczyzny” można wymienić kilka najistotniejszych:

- obejmuje swym zasięgiem całą Małopolskę, region bogaty i równocześnie lokalnie zróżnicowany pod względem historycznym, kulturowym, etnicznym,
- popularyzuje wiedzę o historii, kulturze w szerokim środowisku,
- promuje kultywowanie języka, tradycji, obrzędów regionalnych,
- zachęca do wzbogacenia wartości odziedziczonych po przodkach,
- aktywizuje i angażuje całą społeczność szkolną i lokalną, wspiera budowanie więzi międzyludzkich oraz integrację grup społecznych,
- uczy odpowiedzialności za sprawy „małej ojczyzny”,
- kształtuje postawy otwarte, nastawione na zrozumienie i docenienie dorobku innych kultur.

Jestem przekonana, że projekt promocji edukacji regionalnej „Bliższe ojczyzny” w pewnym stopniu przygotowuje młode pokolenie do „bycia” w Europie na równych prawach z innymi narodami i grupami w poczuciu swojej własnej wartości i godności. Mam nadzieję, że wkrótce zostanie ogłoszona kolejna edycja projektu, a także będą powstawać nowe ciekawe inicjatywy poświęcone problematyce dziedzictwa regionalnego.

¹ Bogactwo w formie i treści dorobku szkoły, duże zaangażowanie uczniów, nauczycieli i środowiska lokalnego.